

D·N
19/8 1947

Den ryska politiken och USA

Den amerikanska tidskriften Foreign Affairs publicerar i sitt juli-nummer en artikel om den ryska politikens grundtankar av X. Enligt flera icke dementerade tidnings-uppgifter skulle författaren vara en framstående tjänsteman i USA:s utrikesdepartement, George Kennan, och artikeln kunna anses representativ för utrikesledningens åsikter. Både av detta skäl och på grund av sin klarhet och uppriktighet har artikeln övanligt stort intresse.

En av Sovjetpolitikens hörnstenar är den från marxismen hämtade föreställningen att en ofrånkomlig och avgörande motsättning föreligger mellan kapitalism och socialism. Utrikespolitiskt betyder detta att en intim och lojal samverkan mellan Ryssland och de s. k. kapitalistiska staterna anses vara otänkbar. Den tysta eller öppna strid som pågår dem emellan måste en gång i framtiden leda till kapitalismens undergång, till det kommunistiska systemets universella seger. Denna inställning är uppenbarligen ägnad att framkalla den motsättning vars existens den proklamerar. "Det är varje människas obestridda privilegium att visa sig ha rätt i uppfattningen att hela världen är hennes fiende; ty om hon upprepar den satsen ofta nog och gör den till utgångspunkt för sitt handlande, måste hon till slut få rätt."

Denna analys utgör en befogad kritik av den ofta framförda tesen att Sovjets utrikespolitik bör ses blott som ett fullföljande av tsardömets traditioner. Denna tes är självfallet riktig såtillvida som det moderna Rysslands närmaste expansionsmål är detsamma som det gamla Rysslands; så långt är den geopolitiska metoden i framställningen av utrikesfrågor berättigad. Men den är lika påtagligt oriktig då den förbiser den känsla av generell och ovillkorlig fiendskap mellan kommunismen och yttrevärlden som är ledmotiv i de ryska statsmännens handlande. Det nya som ligger här är för bedömandet av läget långt viktigare än påpekan av att den ryska aggressionen går på samma territoriella linjer nu som förr.

Till ett annat moment i artikel-författarens resonemang i detta avsnitt ställer man sig däremot frågande. Han påstår att uppfattningen om klyftan mellan kommunism och kapitalism, mellan öst och väst, väsentligen är en produkt av rysk inrikespolitik; den är ett motiv för den totala diktaturens upprätthållande. Att bevisa vare sig det ena eller det andra i detta hänseende är naturligtvis omöjligt. Men det synes sannolikt att de kommunistiska ledare som sedan årtionden förkunnat teorin om den ofrånkomliga antagonismen verkligen också tror på den; teorin utbildades till full klarhet redan av Lenin, och den stärktes genom västmakternas understödd å kontrarevolutionärerna under kommunistväldets första år.

En andra huvudfaktor i den ryska politiken är enligt X principen om statsledningens ofelbarhet. De styrande kan ändra orientering från dag till dag, de styrda måste utan debatt och reservation följa de växlande slagorden. "Detta innebär att sanningen inte är något konstant, utan i själva verket skapas av Sovjetledarna själva. Den är endast det senaste uttrycket för visdomen hos dem som antas besitta den absoluta visdomen — eftersom de företräder historiens logik."

Den första slutsatsen av denna analys blir att ett gott samarbete med det kommunistiska Ryssland är omöjligt, då denna statsledning betraktar de icke-socialistiska staterna som svurna motståndare, och att alla förhandlingar i konkreta frågor stöter på de största svårigheter, därför att varje rysk representant blott är ett ombud för diktatorn i Kreml. En diskussion i ordets vanliga mening blir omöjlig inte bara mellan folken utan också mellan diplomaterna; man kan inte vädja till gemensamma erundsatsen, och de som företräder Ryssland får inte fatta ståndpunkt i någon fråga utan order hemifrån. Den atmosfär av förståelse, vilja till uppgörelse, respekt för saksakal som även i diplomatiska förhandlingar i nägon mån kunnat påräknas under äldre tid saknas totalt i förhållandet mellan Ryssland och de stater i vilka ryssarna icke ser annat än öppna eller hemliga fiender.

Den andra slutsatsen blir att USA måste inrikta sig på "en långfristig, tålmodig, men fast och vaksam politik i syfte att hejda Rysslands expansiva tendenser". Tydligt är det Trumans och Marshalls linje som karakteriseras på detta sätt. Man

hoppas icke längre på en samverkan eller ens på en verklig avspänning, utan begränsar sig till att skydda de stater som ännu är fria mot ryska angrepp. Det är en politik på defensiven, men en defensiv utan tanke på uppgivelse, knappast ens på en verklig uppgörelse.

Det på längre sikt problematiska i denna politik är emellertid påtagligt. Vart vill man komma? Hur skall en varaktig lösning vinnas? Skall USA för oöverskådlig tid framåt inrikta sig på bevarandet av ett slags prekär maktbalans, som å ena sidan betyder ytterlig vaksamhet och stark militär beredskap, å den andra ständiga konflikter och en stegrad fiendskap?

På dessa frågor söker X ge svar, och dessa svar är kanske det mest belysande i hans framställning. Tiden kämpar, det är summan av resonemanget, på USA:s sida. Om Västen kan hålla Ryssland i schack under tio eller femton år, kan stora förändringar inträda i Ryssland. Diktaturen och terrorn utgör en ständig påfrestning för folket; levnadsstandarden är och måste länge förbli låg. Den fara för regimen som detta innebär kommer eventuellt att aktualiseras vid Stalins bortgång; även andra situationer kan inträffa som leder till strider inom partiet och försök att störta fåtals- och polisväldet. Då partiet är den enda fasta punkten i det ryska systemet, kan dess sönderbrytning eller upplösning leda till "att Ryssland på en gång förvandlas från en av de starkaste till en av de svagaste och mest eländiga av världens stater". Genom en framgångsrik inre och yttre politik kan USA, antydes det slutligen, utan krig medverka till en utveckling i denna riktning. USA bör inte beklaga att Moskvans oförsonliga politik tvingar till samling och ansträngning. Tvärtom är det skäl att vara tacksam för denna "utmaning, som gjort nationens säkerhet beroende av att den är enig och att den påtar sig ansvaret för det moraliska och politiska ledarskap som historien så tydligt tillämnat den".

Med detta inlägg är ett svar givet på de kritiska anmärkningar som både från höger och vänster gjorts mot USA:s nuvarande politik. Den lilla grupp som med Burnham och Bullitt i spetsen kräver en offensiv politik mot Ryssland, en politik som med påtryckningar eller våld störta diktaturregimen, bemöts med tanken att en fast defensiv politik sannolikt leder till samma resultat: det är USA, icke Ryssland, som har tiden och "historien", på sin sida. Mot kritiker av typen Wallace hävdas att en verklig uppgörelse med Ryssland är omöjlig på grund av den ryska regimens oförsonlighet. Statsledningens politik framstår som en medelvägens politik, en politik som lovar fred likväl som seger och ära. Det är en elegant konstruktion; om den är hållbar vet ingen, men den är i varje fall lika väl genomtänkt som Burnhams och Wallaces förslag till lösning.